

EPITALAMI

TRAGEDIA D'AMBROSI CARRIÓN

A. ARTÍS, IMPRESSOR : BALMES, 54-BARCELONA

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of North Carolina at Chapel Hill

EPITALAMI

AMBROSI CARRIÓN

EPITALAMI

TRAGEDIA EN UN ACTE

BARCELONA

A. ARTÍS, IMPRESSOR : CARRER DEN BALMES, 54

1912

Ningú pot traduir ni reim-
primir aquesta obra sense
permís de l'autor : La *So-*
ciedad de Autores Espa-
ñoles està encarregada de
la cobrança dels drets de
representació : Queda fet el
dipòsit que marca la llei.

PER TU, L'ESPOSA,
EN RECORD DE NOSTRES NOCES,
PARADOXALMENT
CANTO AQUEST EPITALAMI

A. C.

DRAMATIS PERSONÆ

LA MAINADERA	LA ROGETA
EL NUVI	LA BLANCA
LA NUVIA	L'ENCANTADA
EL SEU PARE	EL REBADÀ
LA SEVA MARE	UNA DÒNA DEL SEGUICI
EL VELL PASTOR	TRES HOMES DEL SE-
EL MARXANT VELL	GUICI
EL MARXANT ROIG	ELS HOMES I DÒNES DEL
EL MARXANT JOVE	SEGUICI

S'estrenà aquesta tragedia la vetlla del 27 de Novembre de l'any 1912 per la Companyia del Sindicat d'Autors Dramàtics Catalans, en el teatre Espanyol.

La representaren, respectivament, els artistes Emilia Baró, Antoni Piera, Ramona Mestres, Joaquim Viñas, Antonia Verdier, Vicens Daroqui, Ramon Tor, Carles Capdevila, Rafel Bardem, Carme Buxadós, Antonia Mestres, Josepha Persiva, Santiago Llano, Carme Huguet, Josep Cervera, Lluís Bonet i Carles Ribas, dirigits per l'Antoni Piera.

Té lloc l'acció davant d'una ampla casa d'aspecte opulent, les parets de la qual són d'un blanc esclatant, i que omple part del fons i de la part esquerra. Al lluny se veu la mar, que divinament ostenta la seva blavor. El cel es d'una puresa infinida. Ni un núvol, ni en la mar una vela. Un sol esclatant, tal com una violenta pluja d'or, nimba la mar i la terra i la casa. Aquesta, tant blanca, té sobre la porta amples finestrals, i al damunt ont són les golfes altres de més petits. Tots practicables. Tant els finestrals com la porta els volta una franja de groc violent. A la fatxada un rellotge de sol, també pintat de groc. En la claror estrident de la casa hi destaca, com una clapa de fresca ubaga, la porta, oberta de bat a bat. Dintre, arrenclerades, s'entreveuen mesures curulles de blat, cistelles i paneres amb fruites, gerres pintades i aromades del vi ancestral que contenen; tot el fruit d'una vida patriarcal de repòs i cullites abundoses. Darrera la casa, i fins a primer terme de l'esquerra, s'alcen immòbils les pomeres, els tarongers i els aguts xiprers. Davant s'estén l'era, la qual es vorejada d'un marge, que arrenca des de la paret de la casa fins al segon terme de la dreta, ont hi ha el barri que dona entrada. Es una mitg-diada d'Agost, xardorosa i pesanta. A l'obrir-se la cortina, solitud i silenci absoluts.

ACTE ÚNIC

(Després d'un moment de pausa la Mainadera surt a la porta portant un infant als braços. Mira, i, enlluernada pel sol, se'n torna a dintre. Se senten les seves petjades com se perden per l'interior de la casa. Després una veu perduda en les fondaries canta amb un ritme compassat i lent com de cançó de breçol.)

LA VEU DE LA MAINADERA

Dorm clotadet en ma falda,
dorm infantó.

. . . . .
. . . . .

La mar breçola la barca,
la barca breçola l'hom,
l'oratge breça les branques,
les branques els seus fruits d'or.

Mos braços són com les branques,
 mos cants com l'oratge són,
 i ma falda es com la barca
 que't breça dintre son clot.

. . . . .
 Dorm acotxat en ma falda,
 dorm, infantó...

(La veu s'ha anat apagant com si l'infant ja dormís. Un altre silenci. Després s'ouen els cascabells d'unes mules i apareixen tres marxants, els quals, portant-les del ronçal, se deturen davant de la casa, tant quieta i tant lluminosa. Cor-presos com de veneració no gosen a parlar. A la fi el més jove i més gosat s'avença, i llevant-se el capell diu, més que crida:)

EL MARXANT JOVE

Santa pau, a la casa lluminosa!

EL MARXANT ROIG

Una casa encantada, jo diria.

EL MARXANT VELL

Una casa que dorm, com de rondalla.

EL MÉS JOVE (*crident dintre'l portal*)

Som els marxants!...

EL ROIG

No voleu res?

EL VELL

Plauria-m

tindre una casa aixís per reposar-hi!

(La Mainadera surt dalt d'una finestra i els diu, tota temorosa:)

LA MAINADERA

No feu remor!... L'infant dorm en la cambra...

EL ROIG (*ovirant-la*)

Eh, mainadera, crida a la mestressa.

LA MAINADERA

No hi es pas!...

EL JOVE

Jo li duc randes tant fines
com mai ho fou l'escuma de les ones.

EL ROIG

Seda per fer jipons!

EL VELL

Tombagues fetes
d'or groc com sol d'hivern i pedres bones
de minaire.

EL JOVE

Catifes i domasos!

EL ROIG

Pomades que la faç fan tornar llisa.

EL VELL

Roses de Jericó per les parteres.

EL JOVE

Uns sants que'n diuen ídols, fets d'ivori,
que arribaren en nau de moltes veles.

LA MAINADERA (*interessada*)

De què lliuren?

EL JOVE

De mal donat, de bruixes,
de malura als remats i de la seca!

LA MAINADERA (*dolent-se*)

La mestressa no hi es!...

EL ROIG

Doncs la pubilla.

LA MAINADERA (*amb veu torbada*)

Tampoc hi es... Són a nocés!

EL VELL

Són a nocés?

EL ROIG (*displícit*)

Hem fet tard!...

EL MÉS JOVE (*amb recança*)

Bah!... Entornem-se'n!

LA MAINADERA

No, espereu-vos!

(Els se deturen. A poc surt de la casa la Mainadera, portant en una mà una panera amb fruites i coques daurades, i en l'altra una jerra plena de vi vell que fa olor de roses.)

Espereu-vos, marxants, que es jorn de joia!

Preneu fruites, preneu d'aquesta gerra
un glop del vi daurat del temps dels avis;
dèu gra a vostres cavalls i reposeu-vos,
asseguts sota l'ombra de la parra,
que avui es jorn de joia a casa nostra.

(Els marxants, que encara tenien totes les coses que oferien exteses per terra, se deturen a les paraules de la dòna. Prenen de les fruites, i mengen, asseguts en el porxo. El més jove, després de donar gra als cavalls, s'asseu amb els seus companys. Mengen i beuen llargament, reposadament, escoltant la parleria de la dòna, que diu :)

Com me plauria a mi tindre una bossa
tota curulla d'or, pera vessar-la
en vostres mans! D'ont sou vinguts? Ho ignoro!
i la polç dels camins que'l trajo us colga
apar com aromada, i en les bagues
de vostres dits brillegen les mirades
dels desitjos del món, folls, insaciabls.

(Diu mirant al lluny, mentres els tres se l'escolten.)

Sóu com el príncep de llegenda antiga,

que passava, montant un corcer negre,
 amb els esperons d'or, la ploma blanca,
 corbant-se del capell a mitja esquena
 i el mantell volejant donat a l'aire.
 D'amor feria totes les donzelles,
 i aquelles que son bes un jorn gaudién
 morien de desitg d'altres besades,
 i les que per davant de les llurs portes
 indiferents vegeren com passava,
 no volgueren amor mai de cap home!
 Marxants, marxants, com me plauria córrer
 el món, muntada en un corcer dels vostres
 a la gropa! El món!... que'n dèu sê d'ample!...

*(Se queda meditant. Llarga pausa. Després,
 girant-se al marxant jove, li diu :)*

Tu m'has dit que portaves sants d'ivori
 que curen de mal dat... Vols ensenyar-me'ls?

*(Somriu el jove marxant, i acostant-se al seu
 cavall, treu de les sarries una capseta de
 laca i la obre. La dòna mira, molt encurio-
 sida, i ell, agenollant-se, extén el contingut
 de la capsa sobre una peça de domas roig
 que estava mitg desfeta a terra. Una munió
 de petits idols japonesos s'escampa. Tots
 els retorçaments de la imaginació oriental
 s'ofereixen als ulls de la dòna, que, fent-se
 arrera, diu :)*

No són pas sants del cel, que són diables!

EL ROIG (*insinuant*)

Mal que's dona es sempre art de bruixeria,

i per guarir-lo cal que hom també's valgui
de ses mateixes arts...

EL JOVE

(a la mainadera, senyalant els idols)

Digues que aquestos
no fan cap mal...

LA MAINADERA

I en portes dels que'n donen?

EL JOVE *(amb despreci)*

Jo, no. Si per atzar volíes comprar-ne
aquest... *(Senyalant al roig.)*

EL ROIG

(atançant-se a la mainadera)

Tens odi a qualque?

LA MAINADERA

Oh, sí! Tinc odi
i tinc un gran amor... Ambdues coses...

EL ROIG

I vols?...

LA MAINADERA *(esverada)*

Jo, res, jo, res... Deixa-m, m'esveres...

EL JOVE

(que s'ha estat mirant la dòna; després d'una pausa)

Jo't conec, mainadera. Tu ets aquella que té un fill i no sab qui va donar-l'hi. T'he recordat la veu. Ara cantaves quan ací hem arribat, i fa molts dies xisclaves afollada, amb crits de fera en els retorçaments del part... Recordo la teva veu des d'allavors. Amb altre jamai l'haig de confondre.

EL ROIG *(veient-la abstreta)*

Tinc una herba per fer patir i sé un secret que roba la vida a qui's vol mal. Tinc una daga damasina que quan se clava dona la mort. Tot t'ho vendré si vols pagar-me'n una moneda d'or.

(Deixa les coses que ofereix a terra.)

LA MAINADERA

Jo tinc un odi més fort que'ls teus encisos. També mata!

EL VELL

(amb certa llàstima; mirant-se-la)

Tens un odi, i rius i sempre cantes, breçant el teu infant?

LA MAINADERA

Sí, tinc un odi,

i tinc un gran amor, i ric i canto.

L'amor, pera el meu fill. L'odi, per l'home

que feu fecondes mes entranyes verges!...

I per aquest, marxant, no'm cal pas l'herba

que m'oferires, ni el secret que mata.

(Ràpida, pren, sense que'l roig se n'adoni, la daga aquella i se l'amaga al pit.)

EL JOVE

Mes si diuen que tu no sabs qui es l'home...

LA MAINADERA *(rient)*

Això pensa la gent... Jo sé altra cosa.

(Posant els braços al coll del marxant jove.)

Digue-m, marxant garrít... D'un sant d'ivori

dels que guarden de mal, quant me'n voldries?

EL JOVE

Per qui el vols?

LA MAINADERA

Pel meu fill...

EL JOVE

Doncs, va, te'l dono!

(Ho fa.)

EL ROIG *(mirant-se-l irònic)*

Aixís te faras ric!...

LA MAINADERA (*vacilant*)

I ara... voldria...
que me'n dessis un altre, per portar-lo
sobre'l meu pit.

EL JOVE

Aquest ja no te'l dono :
has de comprar-lo.

LA MAINADERA

Si no tinc moneda.

EL JOVE (*golut*)

Dona-m un bes als llavis!

LA MAINADERA (*donant-li una empenta*)

Fuig!...

EL JOVE

(*prenent-la per les munyques, la subjecta i li
diu, a mitja veu :*)

Escolta-m,
que en un extrany desitg crema mon ànima,
i soc golut de mossegar tos llavis
tant carnosos. Escolta-m! Vols...

LA MAINADERA

La sola
volta que m'han besat m'abandonaren
i costarà una vida.

EL JOVE

Si vols vindre
amb ton infant al braç sobre la gropa
del meu cavall, jo't portaré per terres
desconegudes. Totes mes riqueses
a tos peus posaré per si volíes
esclafarles, tot l'or...

LA MAINADERA

No, no puc vindre
ara. (*Pausa breu.*) Un jorn potser has de trobar-me
a vora d'un camí, per recordar-te
eixes paraules. Besa, doncs, i marxa!

*(El jove, l'estreny en un abraç furiós que la
doblega, cercant-li els llavis, mentres ella,
retorçant-se com un vímet, li mossega la
boca i abraçada amb ell cau a terra.)*

EL JOVE

Oh, la divina fembra, covejable!

LA MAINADERA

Oh, els teus llavis són foc!

EL JOVE

(llençant-li tots els ídols a la falda, amb un crit)

Té, tots te'ls dono!

*(Salta al seu cavall; ella encara resta a terra,
els altres dos marxants, mentres durava el
diàleg de la mainadera i el jove, havien anat*

recullint totes les coses, i muntats en els seus corcers són al dintell del barri, esperant el company. Quan tots tres van pera partir la dòna amb un crit els detura: ells, sense girar gropes, l'escolten ja un poc allunyats. Ella diu:)

LA MAINADERA

Adeusiau, marxants, i torneu prompte a la casa que heu vist tant lluminosa, a la casa tant quieta i reposada, tant serena, tant blanca i opulenta. Vosaltres no voleu ser-hi, a les nocces de la filla i de l'hom d'una altra terra, més jo vull dir-los an ells vostres paraules donant-los els presents que'm regalareu.

(Ensenyant un idol.)

Pera la nuvia aquest, perquè ella es blanca i neta de pecat... i pera'l nuvi *(A mitja veu.)* una daga robada, que al clavar-la dona la mort... si no vol escoltar-me.

(S'ha alçat, feréstega i amb ulls llampeguejants.)

EL JOVE *(de lluny)*

Jo tornaré quan sia ja nit alta, pera gaudir tos besos altra volta.

LA MAINADERA

Torna, marxant, que coses mai pensades veuran tos ulls. *(Mirant la casa.)*

Oh casa tant tranquila!

En l'ombra reposada de tes cambres
alegen ja els negres corbs fatídics!

(Se treu del pit la daga robada del marxant roig i mira la fulla, després se l'acosta als llavis com pera besar-la, més de sobte, amb un gest d'horror, l'aparta de sí, i caient a terra diu, amb veu contreta:)

Es prompte, encar, es prompte, encar!...

(Queda arraulida a terra. Un silenci. Després s'ou, proper, un caramell, que diu una tonada joiosa. Una riallada de dònnes joves trenca la quietut. A poc surten el Pastor, un Rabadà, que es el que toca el caramell, i tres moces: la Rogeta, la Blanca i l'Encantada, rient de les coses que diu el Pastor, que es com un sàtir, vell i golut, rialler i satisfet.)

LA ROGETA

I deixa-l..:

LA BLANCA

No hem d'escoltar-lo pas.

LA ROGETA

Això li ensenya
el boc barbat que porta per les cabres.

L'ENCANTADA

Com que es el diable!...

EL PASTOR (*rient, çorrut*)

Bah! No us feu esquerpes,
que quan es fosc, per sota les arbredes...

LA ROGETA

Què sabeu vos?

EL PASTOR

Si anit me vas confondre
amb el minyó que sabs!...

LA ROGETA (*tapant-li la boca*)

Oh! el mala llengua!...

EL PASTOR (*treient-li la mà de la boca*)

No tinguis por. No's pot dir pas què feiem!
(*Totes les altres riuen sorollosament; ella sembla, de primer, indignar-se; a la fi s'acosta, i amb gestes discuteix amb el vell i les companyes. L'Encantada s'aparta d'elles i avença, fins que veu la Mainadera, i llavors diu, tornant-se a atançar als que anaven amb ella:)*)

L'ENCANTADA

Mireu-s la mainadera!

LA ROGETA

Està arraulida
a terra, com un goç.

LA BLANCA

Me fa feresa
una dòna com ella. Riu i canta
tant aviat com gemega i llença xiscles
espantosos. Es folla!...

L'ENCANTADA

Mai ens parla,
a nosaltres. No més amb els que passen
per davant de la casa fa conversa
i riu amb ells.

LA ROGETA

No sé perquè la tenen.

LA BLANCA

Fa llàstima a la nuvia!

EL PASTOR

Sé de fembres
com ella que són dades al diable!

L'ENCANTADA

Parlem-li!

LA ROGETA

Fes-ho tu!

LA BLANCA

No goso...

EL PASTOR (*acostant-s'hi*)

Digues,
 mainadera: què fas, ací arraulida?
 (*Ella no respon, mes alça la faç, tota trasbal-*
sada.)
 Per què tu no has vingut amb tots nosaltres
 a les noces? (*Altre silenci.*)
 No'm sents?

L'ENCANTADA

Com te plauria
 l'haver-hi estat!

LA ROGETA

L'esglesia enlluernava!

LA MAINADERA (*s'alça d'un salt*)

Au d'ací, que no'm plau pas escoltar-vos!
 (*Elles se fan enrera.*)

LA BLANCA

Quin mal t'hem fet?

LA MAINADERA

Deixeu-me! No vos parlo
 ara a vosaltres!

LA ROGETA (*indignada*)

Té!... La fastigosa,
 que s'afarta de deixes, com els goços!

EL PASTOR

Prompte te les treuria, eixes rencunies,
serp verinosa!

LA MAINADERA

Ves, pastor de cabres,
que t'allites amb elles quan te manca
fembra per tos desitjos. Tu que esperes,
amb ulls llunts, com els d'un boc, a vora
del camí, a les dònnes mendicantes
i les prens per la força! I vosaltres,
donzelles folles, que quan ve la fosca
us esmanyiú, com serps, sota dels arbres
en cerca del minyó forçut que us torça
sobre'ls terroços!... Totes infecondes
sou; teniu les entranyes maleides,
com les terres esquerpes, xorques, seques,
tancades a llevar!...

LA ROGETA

Encara gosa
afrontar-nos!

LA BLÀNCA

No hem d'acotar a terra
la faç, com tu.

EL PASTOR

Jo tinc de fer que't llencin,
com goç rabiós, d'ací, i a cops de pedra
t'empaitaré.

L' ENCANTADA

Deixeu-la! Si fa llàstima!

(*Van fent-se arrera.*)

LA MAINADERA

Si han fruitat mes entranyes, só més verge
que no pas valtres, car m'han pres per força...
No més el cel fou compassiu donant-me
el fill pera consol, que ell, en l'afrosa
tenebra que'm cobreix, com una estela
brilleja... (Una pausa.)

Mes... què feu ací, mirant-me?
Aneu a dins, que'ls convidats s'atancen
i prompte ovirareu la blanca núvia,
que torna a son casal...

LA ROGETA

Sé que vol dur-la
el nuvi en braços.

LA MAINADERA

Una nit afrosa
també'm dugué...

LA BLANCA

Què dius?

LA MAINADERA

(*tapant-se la faç amb un braç, esverada*)

Res! Si só folla!...

EL PASTOR (*encuriosit*)

Sabs, doncs, qui va esser l'home que't va pendre?

LA MAINADERA

No fores tu, pastor. No'n tinguis cura,
que si ho fossis potser no somriuríes.
Mes jo't faig prometença que ans que s'alci
el sol de nou te l'haig de fer conèixer.

LA BLANCA

Es convidat a noces?

LA MAINADERA

I rumbeja
com el primer!

LA ROGETA (*irònica*)

Potser sería el nuvi?
No li plau l'esbarzer!...

LA MAINADERA (*esverada follament*)

No, no es el nuvi!...
T'ho jur, t'ho jur per Deu, que no es el nuvi!
(*Se queda pantejanta. Una pausa. Després,
rient descompassada.*)
Què sé jo qui fou l'home! Si soc folla!...
(*I per trencar les raons entra d'un salt a la
casa i crida:*)
Oh, el meu infant!...
(*Desapareix; tots romanen esverats; a la fi el
vell pastor diu:*)

EL PASTOR

Es presa del dimoni,
aquesta dòna.

LA BLANCA

Sí que'n dèu ser presa,
car ella no ha volgut vindre a l'esglesia.
*(Amb això el rabadà, corrent, ve del fons i
crida:)*

EL RABADÀ

Ja venen. Jo'ls he vist. Són a la volta
del camí.

LA ROGETA *(anant a dintre)*

Enllestim-nos.

L'ENCANTADA

Sí ho deixarem
ja tot a punt.

LA BLANCA

Val més que anem a dintre.
*(Entren a dintre, les moces. El pastor s'asseu
al porxe. El rabadà torna a esser al fons,
d'ont ve després confós amb el seguici. Se sent
la remor de la gent, que s'acosta, i a poc
compareixen tots. Davant, qualques convi-
dats i el pare i la mare de la nuvia. Des-
prés, aquesta, tota pàlida i desmaiada, re-
penjant-se en l'espós, que la du per la cin-*

tura. Darrera, els demés invitats. El nuvi es alt, çapat, de rostre colrat i satisfet. Home d'aventura, enraona altiu i provocador. Amb la seva parleria ha encisat als vells i ha adormit el cor de la núvia com amb un càntic suau. En els seus ulls brilleja el desitg insaciable i la vanitat sens mida. Parla imponent-se. Dalt a la finestra surt la mainadera i mira. Després desapareix.)

EL PARE

Per fi som arribats.

LA MARE

La nostra casa!

UN DEL SEGUICI

Les parets blanques riuen lluminoses.

ALTRE

Hem de fer dances.

ALTRE

Han de rompre els nuvis.

EL PASTOR (*alçant-se*)

Que Deu vos beneeixi, i, com la casa pairal tant opulenta, ben fructuosos sigueu.

UN DEL SEGUICI

Visquin els nuvis!

ALTRE

*(veient que'l pare va a parlar; la mainadera
es a la porta)*

Feu silenci.

EL PARE *(solemnia)*

Heus-la la casa nostra beneida
de Deu, sempre fruitosa, sempre blanca,
tota oberta, fills meus, disposa a rebre-us.
Preneu del blat que els graners nostres omple,
preneu dels fruits que vessen les paneres,
preneu del vi dels vells, sang de la terra,
que tot es per vosaltres, i deixeu-me
per mi tant sols un reconet al porxo,
un seient a la llar i un lloc a taula.

LA MARE

Entreu a dins i trobareu les cambres
blanques en la penombra, perfumades
amb l'odor de les pomes camosines.
Els llençols i la roba de les caixes
filats per eixes mans i les de dònnes
santes, que ara reposen en l'eterna
dormida. *(A la nuvia.)* Tu, com elles, el lli fila
vora la llar, oh filla!, i que la casa
nomenada serena i lluminosa,
tranquila, reposada i opulenta,

sigui en tes mans, si no mellor, tant bona
com fou en mans de les ja mortes avies.

*(Tots queden en silenci, com cor-presos de la
serenitat de les paraules dels vells. A la fi,
el nuvi, desfent-se d'ella, diu amb veu go-
sada :)*

EL NUVI

Jo he de veure eixa casa tant tranquila,
que ara apar com dormida, despertar-se,
al frisar d'inquietuts que m'atormenten.
Eix mar tant blau que extasiada's mira,
que he creuat mil vegades, amb la força
de ses ones, vull fer que en alenada
brunzenta faci batre les finestres
i les portes que somnolentes giren
rondinant. He de dur-li el vibrant aire
de les empreses folles d'aventura,
del triomf, de la lluita, dels desitjos
de conquerir les coses ignorades,
que m'han fet fort i poderós, dessorre
la nau de moltes veles que comando.

LA NUVIA (*tristament*)

Penses abandonar-me...

EL NUVI

Conquerir-te
resors es lo que penso.

EL PARE

Que eixa casa
nos sigui lloc de pau.

LA MARE

Entrem?

(Mes allavors, d'un salt i amb una riallada de folla, la mainadera s'interposa i crida:)

LA MAINADERA

Oh, els nuvis,
espereu, espereu, que jo vull dar-vos
també el present de nocces... mal que sia
tant pobre que trepitgi amb els peus nusos
i mengi les deixalles de serventes.

*(El nuvi, al veure-la, s'ha fet arrera, esverat.
Tots els demés la miren quasi indiferents.
Sols la nuvia l'esguarda compassiva.)*

EL PARE

Fuig d'ací! Que no veus que'l pas ens prives?

LA NUVIA

Deixeu-la dir!

LA MAINADERA

El meu present de nocces!...
L' he firat d'un marxant garrit i jove,
que es amorós i diu belles paraules.

EL PASTOR

Es folla!

EL PARE

I què has firat si ni una malla
tu tens?

EL NUVI (*sense gosar apropar-se-li*)

Haurà robat!

(*Ella, que ho sent, d'un bot se li planta al davant i va per escometre-l.*)

LA MAINADERA

Ah, el miserable!

(*Ell s'espanta, sense poder-ho dissimular; la dòna, com repensant-se, torna arrera dient:*)

No, no, si tens raó: me pots dir lladre.

(*Girant-se a tots després d'una petita pausa.*)

Escolteu, doncs, que jo us diré com era que he firat el present! El marxant jove me l'ha mostrat, passant davant la casa, i jo per caritat n'hi demanava, i m'ha dit: «Dom un bes, si el vols...» Llavors (*A la nuvia.*) m'he recordat de tu, que sempre fores tant dolça pera mi; de tu, que'l dia en que'm vegeren amb un nin en braços i em volien llençar lluny d'eixa casa m'amparares pietosa, i he dit: «Besa, marxant, i dom la paga...» I de besar-me ell tant content n'ha estat, que m'ha omplert tota la falda amb el present.

(*Mirant-lo an ell.*) Veieu si robo, com ha dit no sé qui, i que si malles no tinc, encar me queda per moneda lo que es ben meu, com fruit de mi mateixa, més que no ho es el fill, flor de ma boca, meu, tant sols meu: els besos de mos llabis!

LA MARE

T'has venut amb un bes?

LA MAINADERA (*tristament*)

No hi ha qui compri
mai lo que's llença!

LA NUVIA (*impacienta*)

I el present?

LA MAINADERA

(*Obre la caixeta.*) Mireu-s-el!
M'ha dit que són uns sants que de mal lliuren
portant-los al damunt...

(*Veient que la nuvia vacila.*)

Pren-los! T'ho prego!

LA NUVIA

Un tant sols!

(*Ho fa. Llavors la mainadera, amb un movi-
ment de violència, va per llençar la capça
dalt-abaix del marge; la nuvia la detura.*)

LA MAINADERA

Doncs els altres, au!, els llenço!

LA NUVIA (*aturant-la*)

No!... Per què? No m'has dit que de mal lliuren?
Donem-ne a tots, llavors, que n'hi ha de sobres!

LA MAINADERA (*displicenta*)

Com vulgui-s, que són teus.

LA NUVIA

(*amb la caixeta de laca a la mà, repartint-los*)

Aquest al pare

i per la mare aquest. A les donzelles
un per cada una; al vell pastò, a la Blanca,
a la Rogetà i l'Encantada un altre.

(*Repartint als convidats:*)

Té, per tu.

UN DEL SEGUICI (*rient, i prenent-lo*)

Un estrafet!

UNA DÒNA

Es un diable,

no pas un sant!

LA NUVIA (*repartint*)

Altre per vos.

(*A les dònes,*)

Vosaltres

teniu. Pel rabadà també...

(*N'hi dona.*)

I ara

(*Acostant-se al nuvi.*)

tría tu el que t'agradi.

(*Quan aquest va per allargar la mà, la maina-
dera travessa corrent l'escena, i prenent la
caixa de mans de la nuvia la tira a terra i l'es-
clafa, furiosa, amb els peus, cridant:*)

LA MAINADERA

No, no: deixa;

per aquest cap!

*(Tots s'arremolinen al seu entorn. Una pausa.
Ella roman immòbil, mirant fixament al
nuvi, que diu:)*

EL NUVI

Es folla aquesta dòna!

EL PARE (*furiós*)

Més folls foreu vosaltres escoltant-la.

*(Ella s'ha deixat anar a terra amb les mans
crispades sobre la boca per ofegar els crits
que li venen als llavis.)*

LA NUVIA

Per què no n'hi vols dar?

EL PARE

Cal que'l respecti-s.

EL PASTOR (*al pare*)

Heu de llençar-la lluny, o ha de portar-vos,
si no ho feu, un gran mal!

*(Un silenci. Ella alça la testa i, mirant-lo de
través, diu, amb veu ronca:)*

LA MAINADERA

Ell, m'ha dit lladre!

LA MARE (*al nuvi*)

L'has ofesa!

EL PARE

(*als del seguici, que mormolen entre si*)

Anem dins!

LA NUVIA

(*posant-se a plorar i amagant la faç en el pit de la mare*)

Oh, mare, mare!

sento que sobre meu pesa, terrible,
una dissort!

(*Tots van entrant a la casa en silenci. La mare porta a la nuvia, que plora, i sembla voler-la aconsolar. El nuvi se queda l'últim. La mainadera, en primer terme esquerra, resta arraulida. Entra l'últim el pare, que al veure el nuvi deturat li diu:*)

EL PARE

I tu, què fas?

EL NUVI

Deixeu-me,
vull dar-li una lliçó jo a aquesta dòna!

EL PARE

Puc jo...

EL NUVI

Deixeu, deixeu. Soc amb vosaltres tot seguit.

(El vell branda la testa com assentint-hi i entra a la casa, d'aont de tant en tant se sent la remor de la gent. El nuvi restà un instant immòbil, mes després, resolent-se de cop, avença ràpid fins a la mainadera, i prenent-la per un braç, l'alça. Ella se'n desfà amb horror. Resten ambdós l'un davant de l'altre mirant-se fixament. A la fi ell, impacient, diu:)

Ja no cal fingir. Depressa!...

Digue-m: què vols? *(Una pausa.)*

LA MAINADERA *(amb calma fingida)*

Soc lladre, m'has dit lladre i no he furtat jo pas, com tu furtares amparant-te de l'ombra, la gran mare pietosa d'assassins. Jo be ho sabia que vindries a mi i me pregaries, amb els ulls, tant altius, negats de llàgrimes, amb les mans, tant forçudes, tremoloses i la faç inclinada...

EL NUVI *(impacient)*

Acaba. Digue-m lo que vols. Ho tindras.

LA MAINADERA

No portis tanta pressa, l'home del mar, que jo molts dies

i moltes nits he estat sempre esperant-te.
 Fixa en mos ulls ta faç, i això que dugues
 voltes t'havía vist. Una quan fores
 arribat a la casa lluminosa
 per la volta primera, aquella volta
 en que, amparant-te de la nit, tos braços
 me feren teva, doblegant per força
 mon cos sobre la terra. L'altra volta,
 fa sis jorns, quan tornaves per la nuvia,
 i avui...

EL NUVI

Digue-m què vols, que allà m'esperen.
 Or tant com vulguis, mes agafa en braços
 el teu infant i ves-te'n d'eixa casa,
 car ningú dèu saber...

LA MAINADERA (*furiosa*)

Oh, la infamanta
 paraula! Com se paga la bagaça
 vols tu pagar-me?
 (*Amb odi.*) Sí, l'or que m'ofrenes
 el voldria no més que pera fondre-l
 i vessar-lo en tos ulls per fer-te els parpres
 daurats, pera que sempre li tinguessis
 i pesant sobre d'ells restessin closos
 i no vegessis més que'l brill...

EL NUVI

(*amb violencia, agafant-la d'un braç i saccejant-la*)

Depressa,
 no puc esperar més. Què vols? Acaba!

LA MAINADERA

Doncs be: ni vull ton or, ni vull quedar-me
per sempre al teu davant, tal com terrible
acusació, si'm dons lo que't demano.

EL NUVI

Digues.

LA MAINADERA

No més que tu ara a tots els diguis
de qui es el meu fill. Res més.

EL NUVI

(va per negar-s'hi, mes repensant-se diu:)

Doncs ves-te'n,
ves-te'n lluny i ho faré. T'ho jur!...

LA MAINADERA *(solemnia)*

No juris
en fals, que hi va la vida!

EL NUVI *(impacient)*

Ves-te'n, ves-te'n,
que jo ho faré.

LA MAINADERA

Jamai. Que no't puc creure,
car quasi no't conec, mal per la força
me fessis teva. Si vols fer-ho, crida-ls

a tots, i al davant meu ho dius. Si calles
i vaciles, llavors, jo, jo mateixa,
prenent el fill en braços, haig de dir-ho.

EL NUVI

No't creurien.

LA MAINADERA

Tinc proves!

EL NUVI (*rient*)

Oh, infelixa!

LA MAINADERA

Tinc proves i ben certes! Mira!

*(Ràpida, amb violència, li descorda d'una re-
volada, quasi li estripa la roba, deixant-li
el coll al descobert.)*

Amb rabia

les meves dents vareig clavar-te el dia
afrós, i una senyal inesborrable
hi deixaren. La veus? També la porta
el meu fill.

EL NUVI (*menaçant-la irat*)

Maleida!

LA MAINADERA

Vols, doncs, fer-ho

o no?

EL NUVI

(amb designi secret, després d'una pausa)

Ont es l'infant?

LA MAINADERA

Dorm en la cambra
més alta de la casa.EL NUVI *(dirigint-se a la porta)*

Prous paraules.

Acabem.

LA MAINADERA *(barrant-li el pas)*

Cridaré si a passar goses.

(Ell se detura.)

Vols fer-ho o no?

EL NUVI *(fòra de si)*

Doncs be! Jamai!

(Es tira sobre d'ella, l'agafa per la cintura i amb una mà vol tapar-li la boca. Ella's debat furiosament, més no pot resistir-se a la força de l'home.)

LA MAINADERA

Oh, el lladre!

EL NUVI

*empenyent-la cap al marge)*Jamai, jamai. Com fou la nit aquella,
per la força del braç haig d'ajupir-te,

i no pas a un desitg de cobejança.

(Ella's resisteix, vol cridar, mes la mà d'ell, pesanta, li tapa la boca, i empenyent-la, empenyent-la, la porta fins al marge, ont l'aboca i la deixa caure dalt-abaix.)

Calla, serp que't retorces, calla, calla.

Ni de mi ni de tu han de saber-ho

mai. No, si no podras. No hi val la rabia;

poden més els meus braços, que ara't posen

sobre'ls llavis un pes que ha de tenir-los

tancats eternament. Calla per sempre,

i cau en gran oblit. Al fons! Per sempre!

(La llença dalt-abaix. Un xiscle agudíssim esquinça l'aire. La llum cap-vespral nimba el lloc. Ell resta un instant immòbil, transportat, amb la roba desfeta per la lluita, mes de sobte entra corrents a la casa i desapareix. Un moment de pausa. Després el vell pastor treu el cap per la porta, mira arreu i diu:)

EL PASTOR

Ningú!... Doncs juraria...

(Se'n torna a dintre. Llavors se veu al nuvi aparèixer a la finestra d'ont abans havia guaitat la mainadera. Mira arreu, i al veure el lloc sol desapareix. Un altre silenci. De la casa n'ix la remor dels convidats, que creix. Una veu crida:)

UN DEL SEGUICI

Ont es el nuvi?

EL PARE

*(sortint a la porta acompanyat del que ha parlat
abans i del pastor)*

Jo l'he deixat ací!

EL PASTOR

Es sola l'era!

(Surten altres del seguici.)

EL PARE

Que es extrany!...

UNA DÒNA

Ont dèu ser?

LA ROGETA *(sortint amb altra gent)*

En eixes noces
sembla passar quelcom.

LA NUVIA *(sortint, tota trasbalçada)*

En Marc?...

UN ALTRE DEL SEGUICI *(rient, indiferent)*

El nuvi,
que s'ha perdut! .

LA MARE

Calleu! Aquestes coses
no poden dir-se ni per riure!

(Murmulls d'extranyesa en tothom)

LA NUVIA

Mare,

què es tot això?

EL PARE

Si ací jo vaig deixar-lo
sol amb la mainadera...

LA BLANCA

Quin misteri!

(En aquest instant se presenta el nuvi a la porta, ja amb la roba arreglada, pàlid i tremolós, malgrat la serenor i aplom que vol demostrar. S'ha tret totes les gales que duia. Ja es quasi nit.)

LA ROGETA

Mes si es ací!...

EL PARE

Ont erets?

LA MARE

Te cercavem!...

LA NUVIA

Marc!...

EL NUVI

Sembla que quelcom de greu vos passi.

He anat fins dalt, per treure-m eixes gales
nuvials.

*(Veient que tots l'esguarden esverats i com
incrèduls.)*

Res més, res més...

EL PARE *(preguntant amb misteri)*

La mainadera?...

*(Ell té un espant, i sense poder-se contindre
mira cap al marge, mes retornant-se, diu:)*

EL NUVI

L'he feta marxar lluny. No hi ha temença
de que torni.

*(Els convidats són tots al fons; el pare i la
mare van cap a ells i sels veu com hi parlen
acomiatant-los. El nuvi s'acosta a l'esposa
i la du fins a primer terme. Allà la fa seure
d'esquena al marge, i va dient-li, mentres
tots els del seguici van despedint-se, excu-
sant-se amb els vells de no dir-los res.
Aquests semblen doldre-se'n, mes no'ls dis-
treuen. Les moces, el pastor i el rabadà en-
tren a dintre. Després, quan no resta ningú,
entren els pares.)*

LA NUVIA

Oh! Marc, per què'm deixares?

EL NUVI

Ara es quan vull restar amb tu. Quan sola

te trobo, quan al lluny ja van perdent-se
les remors de conversa, quan la calma
de la nit nostres ànimes inonda.

LA NUVIA

Parla-m, que no hi ha res al mon que valgui
per tes paraules. Digue-m, digue-m...

EL NUVI

Dolça,

blanca i pàlida núvia, conquerida
com un tresor, te servo entre mos braços.
Mai com ara, al tornar de mos viatges,
a la platja nadiua, he trobat bona
la terra que'm sosté; mai la frisança
de costosa victòria ja guanyada
val eix instant de pau, quan ja no pesa
sobre ma testa l'ombra de cap núvol
i el perill es vençut...

*(En aquest instant la faç de la mainadera
apareix per darrera del marge, descomposta
i ferida. S'endevina que puja penosament.
Els veu, mes curosa de no fer cap remor
va arrossegant-se sobre'ls genolls, fins arri-
bar a la porta, ont desapareix.)*

LA NUVIA

T'amenaçava

qualque dissort?

EL NUVI

No temis. Ja es passada!

LA NUVIA

Escolta a nostre entorn. Tot es silenci.

EL NUVI

Tot es silenci, pau!... Tot ens invita al repòs amorós, que es una lluita gloriosa. Tot ens parla a cau d'orella, i ens diu el gran secret. Es tebi l'aire i aromat com els besos de ta boca, de que'm sento sedent!

(En aquest instant s'ou a la part de dalt de la casa un xiscle esgarrifós. La nuvia, esveurada, s'alça i mira. Ell també, com si no pogués parlar de sobte.)

LA VEU DE LA MAINADERA

Fill meu!

LA NUVIA

Oïres?

(Una pausa.)

EL NUVI

Es la xuta, que passa. No has de temeres en mos braços.

(La lluna ha aparegut i projecta sobre l'era les ombres allargades dels xiprers i banya el lloc d'una claror d'ensomni.)

Vina, amor ens crida.

Un camí s'ofereix al davant nostre, vorejat de rosers. Hi es dolça l'ombra

dels desmais, i en els boscos amagades
canten les fonts. Res has de temer, vina.

*(Ara's veu una llum indecisa en la cambra de
la nuvia, que desseguir s'apaga.)*

LA NUVIA *(altra volta esfereida)*

He vist llum en la cambra.

EL NUVI

Es un reflexe
de la lluna. Jo vull sa claror beure
en tos ulls, transparents com l'aiga blava
de les cales tranquiles ont no arriba
cap oratge, ont el cel sempre es puríssim.
Tu ets font tancada a qui un sedent li prega
aigua de vida... Pots, potser, negar-la?

LA NUVIA

*(plorant amb joia i llençant-se en braços de la
mare, que apareix a la porta)*

Oh! mare, mare meva...

(Al nuvi, que va a seguir-la.)

Espera, espera

un instant més... Després, oh Marc! per sempre!

*(Entra a dintre; ell resta sol; llavors sembla
esfereir-se i, temorós, va fins al marge i es-
colta, abocant-s'hi a sobre. A la fi, no sen-
tint res, llença un sospir de deslliurança.
La mainadera, amb la roba a troços, la faç
desencaixada en un horror sens mida, tal
com presa de bogeria i portant a la mà la*

daga que va robar al marxant roig, es a la porta espiant-lo. Quan ell, ja tranquil, va per entrar i la veu barrant-li el pas, fa un salt enrera i, esfereït, se deixa caure de genolls, tapant-se la faç amb les mans com per allunyar lo que ell creu visió acusadora.)

LA MAINADERA

(amb veu metàlica, veu de fol·la o de inspirada)

Tu l'has mort!... El meu fill!...

EL NUVI

Pietat! Allunya-t!

LA MAINADERA

Tu l'has mort, i jo he vist les marques blaves de tos dits en son coll. Li has dat la immensa pau de un gran sòn, que ja no ha d'estroncar-se... A mi no, a mi no, que es baix el marge pera amagar la mort. Ha arribat l'hora de ma venjança! Mira!

(El fa anar enrera i li senyala la cambra de la nuvia, ont s'hi veu llum i ombres que passen.)

EL NUVI *(en el paroxisme de l'horror)*

Deixa-m! Deixa-m!

LA MAINADERA *(escoltant impacienta)*

Ara? No encar!.. Escolta, escolta. En cambra

reposa el meu infant... Han de saber-ho tots.

EL NUVI

Oh! Què vols dir?

LA MAINADERA

Espera... espera...

(Se sent un xiscle esgarrifós dintre la cambra.)

Ara!

(Llença una espantosa riallada.)

LA MARE *(dintre, cridant)*

Socors! Socors!

(Se senten nous xiscles i soroll de gent que puja i's topa amb altres que baixen. Mentrestant el nuvi sembla que vulgui fugir, mes sempre's troba amb ella al davant, que li mostra la daga.)

EL PARE *(adins)*

Un infant mort!

LA MARE

Aideu-me!

EL PASTOR *(dins)*

Al llit dels nuvis!...

EL NUVI *(volent fugir, boig d'horror)*

Deixa-m! Deixa-m! Deixa-m!

(Se llença contra ella, que, ràpida, li enfonsa la daga al coll.)

LA MAINADERA

Vida per vida!!

(Riu, riu amb furia salvatge, i tambalejant-se va a arraulir-se a un recó d'ombra, mentres a dins creix el soroll, fins que tots surten a la porta, portant entremitg a la núvia, quasi despullada, que encara sosté en braços la criatura morta.)

LA NUVIA

Marc, ont ets?

EL PARE

Depressa,
depressa, porteu llum!

(Surten, confosos espantosament, tots els de la casa.)

LA MARE

El nuvi!...

(El pastor, que va davant, ensopega amb el cadavre del nuvi, i fent un gran crit els fa anar a tots enrera.)

EL PASTOR

Arrera!

(La núvia, llençant un xiscle espantós, cau en

braços dels que l'acompanyen, deixant relliscar a terra l'infant. La mainadera, llavors, sortint de l'ombra, amb un bot se planta al mitg de l'escena, i, boja ja del tot, crida:)

LA MAINADERA

Heus-lo ací, vell pastor! Jo't vaig prometre que abans que'l sol de nou tornés a alçar-se, sabries qui era l'hom que'm va fer seva!

(Amb alegria salvatge.)

Mira-l, mira-l, al coll hi du una daga verinosa..., mortal es la ferida...

No ho volíes saber? Aquest es l'home que va infamar-me, i ara es mort per sempre!

(Abocant-se sobre'l cadavre.)

Volíes amagar-ho, sí, volíes que tothom ignorés de qui el fill era, i per xò m'has llençat avall del marge i has escanyat el fill.

(Tots van fent-se arrera, esfereits, fins quedar agombolats en el dintell de la porta.)

Què, què pots dir-me?

Com mentiras de nou? Ara voldria saltâ amb mos peus dessobre ta carcassa, com sobre el raim negre dins la fosca del cup, i sentiria que les plantes mulla la teva sang com most! Voldria que tornessis a viure pera occir-te de nou! Ja soc venjada! Sols me manquen mil veus clares, sonores com campanes, pera cridar a tots els vents la meva

venjança triomfalment, vibrant, potent!

(Llença espantoses riallades. Tota la gent s'ha amagat dins la casa i han tancat les portes.)

Tu l'has mort..., el fill meu... Perquè reposi el sòn postrer l'he dut al llit dels nuvis, i tot s'ha sapigut... Finí la tasca!...

(L'escena està sola. Ella, per fi, defallint, cau de genolls i diu:)

Tenia un gran amor, tenia un odi, i ara tot es finit! Com me plauria reposar ajaçada sobre terra!...

(Amb un crit ofegat, prenent l'infant i posant-se'l entre'ls braços.)

Oh, el meu fill! Dormirà sens que desperti jamai! Per últim cop, jo vull cantar-li i breçar-lo suaument. Dorm, que la terra reposa en pau... que tot es quiet... i lliure de la frisança... que la nit no torba cap remor ni travessa l'aire tebi cap auzell malastruc... L'obra ja es llesta!...

(Canta amb veu trencada, doblegant-se sobre l'infant mort, la testa del qual branda fòra de la falda.)

Dorm clotadet en ma falda,
dorm, infantó...

(En aquest instant apareix, recelós, el marxant jove, i al sentir la veu de la dona se detura i crida lleument.)

EL JOVE

Mainadera!... no'm sents?

LA MAINADERA

(breçant, amb obstinació de folla, el cadavre)

La mar breçola la barca,
la barca breçola l'hom.

EL JOVE

... La... mainadera!...

Que he tornat per besar de nou tos llavis!

LA MAINADERA *(sempre igual)*

L'oratge breça les branques,
les branques els seus fruits d'or...

EL JOVE *(adonant-se del cadavre)*

Oh, quin horror!...

(Va esmunyint-se lentament del lloc, tremolant i horroritzat; al passar prop d'ella's tapa la faç amb el mantell amb que s'embolcalla.)

LA MAINADERA *(seguint)*

Mos braços són com les branques,
mos cants com l'oratge són...

EL MARXANT JOVE *(desapareixent, esfereït)*

Si es folla!... folla!... folla!...

LA MAINADERA *(arraulida, breçant, breçant)*

... i ma falda es com la barca

que't breça dintre son clot.
Dorm acotxat en ma falda,
dorm, infantó...

.....
*(Segueix sempre cantant i breçant, mentres
que la cortina, lenta, lenta, ha anat tan-
cant-se.)*

FINIS TRAGÈDIA

CANÇÓ DE LA MAINADERA

Poc a poc.
Oh Oh Dorm clo-la-del en ma

ab espressió
fal-da Dorm in-fan-ló La mar bre-ga-la la ber-ca la

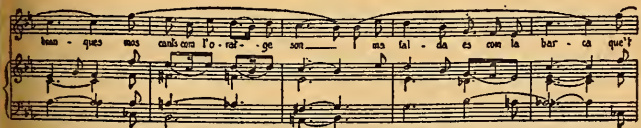
rit.
ber-ca bre-ga-la Thom To-rat-ge bre-ga les bran-ques les bran-ques els seus fruits

rit.
d'er Oh Oh Mas bra-gos son com les

bran-ques mas canis com l'o-rat-ge son mas fal-da es com la ber-ca que't

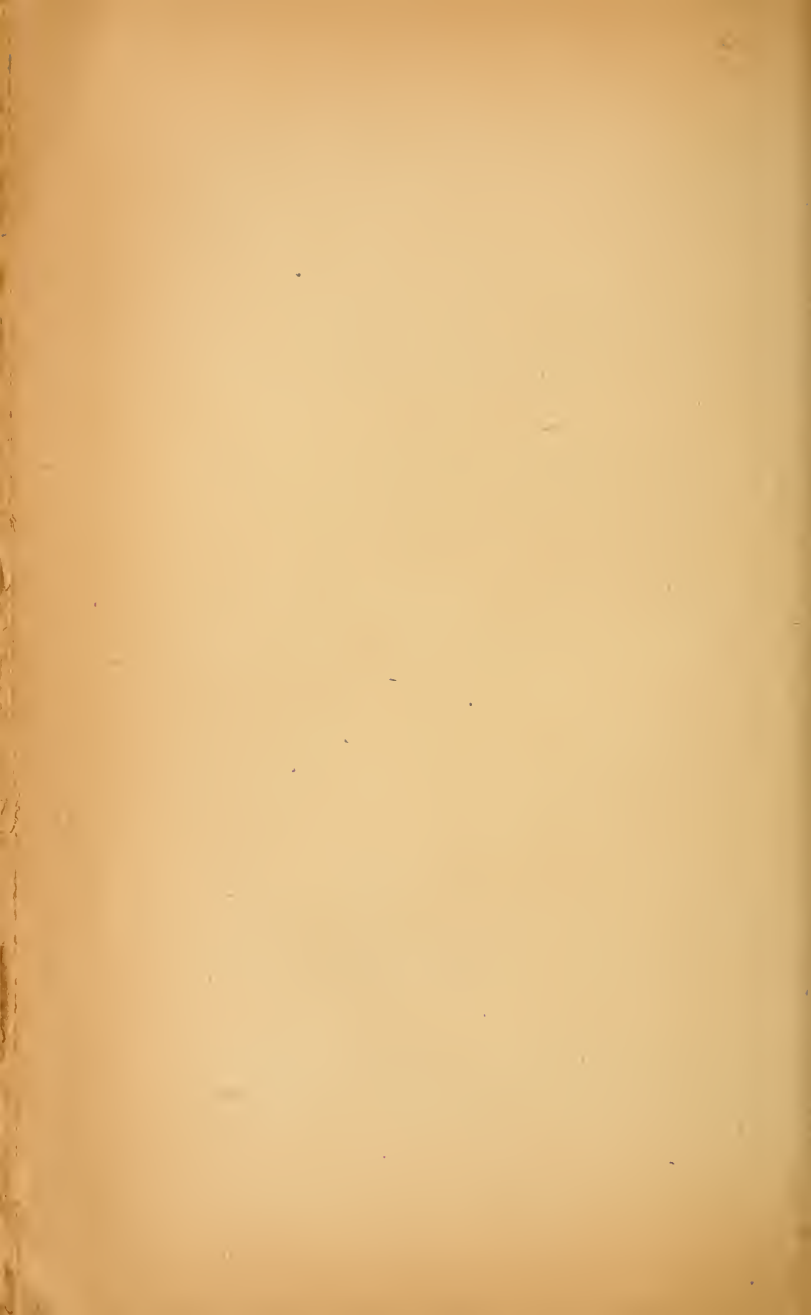

bre-ga din-tre son clot Oh Oh Oh Oh

rit. *dim.* *ppp*

OBRES DE L'AUTOR

Tribut al mar.

El fill de Crist.

Epitalami.

Tragedies en un acte.

DE PRÓXIMA SORTIDA

Bernardo del Carpio.

Drama cavalleresc en quatre actes.

Periandre.

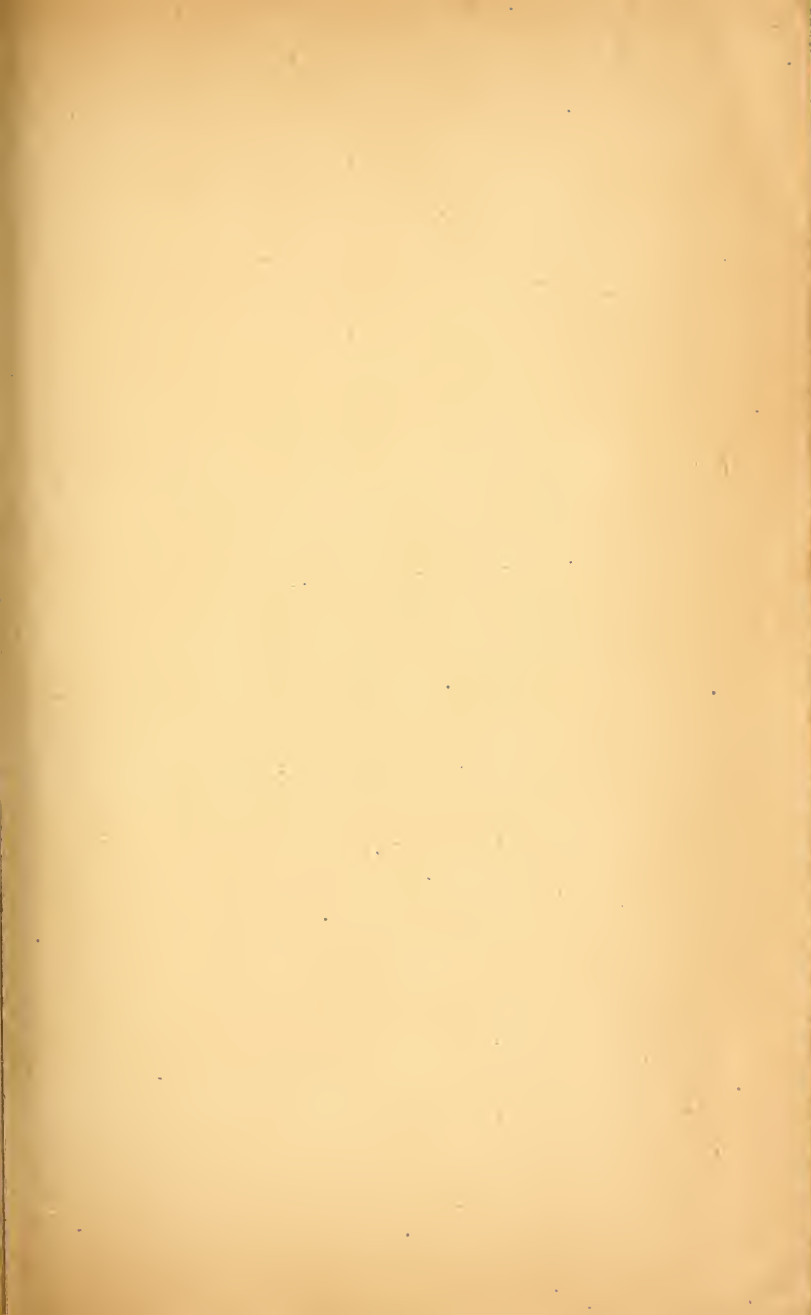
Tragedia en tres actes.

EN PREPARACIÓ

Les Danaïdes.

Tragedia en tres actes.

Preu: una pesseta